

Kuhmon kaupunginhallituksen lausunto Kainuun Liitolle 7.2.2023 §38

Tavoitteena älykäs kehittäminen raja-alueilla

Alue, joka menettää elinvoimaa, kurjistuu rakennuskannaltaan ja ei saa investointeja, on otollinen alue sulkeutuneisuudelle. Voi olla alusta ääriajattelulle.

- Itäinen Suomi on osa Suomen vahvuutta ja potentiaalia.
- Tuon potentiaalın hyödyntäminen vaatii luottamusta eri yhteiskunnan toimijoihin, osaamista, julkisia ja yksityisiä investointeja sekä alueeseen sitoutuneita ihmisiä.
- Aluekehittämisen toimenpiteillä tuetaan alueita, joilla on parhaat edellytykset tuottaa koko maata hyödyttäviä ratkaisuja Suomen huoltovarmuuden ja turvallisuuden sekä elinvoiman takaamiseksi.

Elinkeinoelämä ja osaaminen

Koulutus ja TKI

- **Osaavan työvoiman saannin varmistaminen**
 - Kuhmossa oma kansainvälistyvä lukio. Lukiokoulutuksen rahoituksen turvaaminen hallitusohjelmassa.
 - Kajaanin ammattikorkeakoulun opetus-, tutkimus- ja kehitysresurssien vahvistaminen ja suuntaaminen alueen koulutus- ja osaamistarpeisiin.
 - Yliopistotason koulutuksen saatavuuden parantaminen: Kajaanin yliopistokeskuksen roolin vahvistaminen yliopistokoulutuksen tarjonnassa Kainuuseen. Opettajakoulutuksen palauttaminen.
 - Ammatillisen koulutuksen reformin täysimääräinen hyödyntäminen Kainuussa, mikä tarkoittaa opintojen suorittamista yhä enemmän yritysympäristöissä ja toiminnan kohdentamista alueelle uudella toimintatavalla paikallisten tarpeiden mukaisesti. Kyseinen toimintamalli on pilotoitu Kuhmossa Taito-tehtaan mallissa. Mallin juurruttaminen ja jatkuva parantaminen on Kuhmolle tärkeää.
 - Oppilaitos-yritysyhteistyö kansainvälisten opiskelijoiden kiinnittämiseksi alueelle.
 - Kuntien englanninkielisten palvelujen kehittäminen.
 - Yritysten työkielenä englannin lisääminen mahdollistaa osaajien rekrytointia.
- **Osaamiskeskittymien vahvistaminen (ÄES)**
 - Klusterit Kuhmossa 1) metsä (luontomatkailu, puunjalostus) ja 2) kulttuuri (erityisesti Kalevala, musiikki)
 - Älykkään erikoistumisen strategian mukaisen Kainuun kannalta kriittisen innovaatiotoiminnan tukeminen liittyen teknologiateollisuuteen, biotalouteen ja kaivosteollisuuteen sekä hyte-alaan (mkl. liikunta, urheilu ja aktiviteettimatkailu). Älykkäässä erikoistumisessa nostettava kulttuuriklusteria.

- ArticLakeland ja Kalevala – Visit Finland panostuksien lisääminen.
- Teollisuuden ja palvelujen liiketoimintaekosysteemien tarvitseman osaamisen ja investointien varmistaminen: Mittaustekniikka, Renforsin ranta, peli- ja av-osaaminen, Vuokatti, Woodpolis- Kantola teollisuusalue, luonnontuoteala (erityisesti marja-ala). Mekaanisen puuteollisuuden, puurakentamisen sekä puun terveysvaikutusten tutkimuksen osaamiskeskittymä on Kuhmon Woodpoliksessa. Terveys tutkimuksen osalta rakentuu Oulun Yliopiston Kajaanin yksikköön uusien hankkeiden myötä.
- Mekaanisen puunjalostuksen osaamiskeskittymän luominen Kuhmoon. Kuhmo on sitoutunut -hanke käynnissä.
- Tuulivoimapotentiaali suuri → ei mahdollisuuksia rakentaa. Energiainvestointien varmistaminen rajakuntiin. Vaihtoehtoisten energiainvestointien saaminen rajaseudulle. Sähkönsiirtoverkkojen ulottaminen itäiseen Suomeen

Aluekehittämisen rahoitusvälineiden kokoaminen ja EU-ohjelmien aluelähtöisyys

- Itä- ja Pohjois-Suomi rakennerahasto- ja maaseutuohjelma-alueena ja sen erityisaseman (NSPA) turvaaminen EU-säädännössä jatkossakin.
- Oikeudenmukaisen siirtymän rahaston toimeenpanoon liittyvät kysymykset ja vihreän siirtymän suunnitelmat.
- Kansallisen yritysrahoituksen asiantuntijaverkoston saatavuuden turvaaminen.
- Alueellisen kuljetustuen sekä kansallisten aluekehitysmäärärahojen (ml. sopimuksellisuus) kasvattaminen.
- Harvaan asutun maaseudun tunnistaminen elinvoiman lähteenä.

Valtion toimintojen ja työpaikkojen sijoittaminen Kainuuseen ja etätyön mahdollistaminen valtiolla

- Luonnonvarakeskuksen, Metsähallituksen ja muiden valtion laitosten toiminnan kehittäminen Kainuussa ja Kuhmossa
- Ystävyyden puiston lakisääteisen tutkimustoiminnan nostaminen Kuhmossa (YM, SYKE).
- Maahanmuuttoviraston toiminnan jatkuminen ja vahvistuminen Kuhmossa.
- Ajasta ja paikasta riippumattomien valtionhallinnon tehtävien mahdollistaminen koko maassa ja Kainuusta käsin hoidettavaksi. Työpaikkoja tulee julistaa avoimeksi myös nykyisin henkilökuntaa sijaitsevilla paikkakunnilla ei vain isoissa keskuksissa.

Naisnäkökulmaa Kainuuseen toimien huomioiminen

- Koulutuksen keskittyminen tulee pysäyttää. Toisen asteen ammatillista koulusta tulee uusin keinoin palauttaa maaseudulle ja lukiokoulutuksen alueellinen saavutettavuus on taattava rahoitusuudistuksen yhteydessä. Lisäksi AMK- ja yliopistokoulutusta on tarjottava jokaisessa maakunnassa.
- Tekoja paikkariippumattoman työn mahdollistamiseksi. Valtion keskushallinnon nyt pääkaupunkiseudulla tehtäviä virka- ja työtehtäviä tulee voida lähtökohtaisesti tehdä myös muualla maassa. Tämä mahdollisuus on oltava myös korkeimmissa valtionhallinnon johto- ja esimiestehtävissä.

- Kolmanneksi on pienennettävä yrittäjäksi ryhtymisen riskiä sujuvoittamalla siirtymää työnhakijasta tai työntekijästä yrittäjäksi sekä sovittamalla yhteen sosiaaliturvaa, palkkatuloja ja yritystuloja. Osa-aikayrittäjyys on huomioitava yritystuissa.

Omavaraisuus ja turvallisuus

- Turvallisuusviranomaisten resurssointi itäisessä Suomessa. Poliisi, raja, pela. Rajaviranomaisten resurssien turvaaminen ja viranomaisyhteistyön vahvistaminen raja-alueilla. Lähimmän partion periaate. Poliisin, pelastustoimen, rajavartiolaitoksen ja ensihoidon palvelutaso sekä saatavuus on turvattava myös harvaan asutuilla alueilla. Yksilöiden ja yhteisöjen turvallisuuden hallintaan liittyviä tukitoimia on kehitettävä tarpeita vastaavaksi.
- Kuntien huoltovarmuuden ja varautumisen tukeminen. (Miten?)
- Itäinen Suomi kehittää koko Suomen turvallisuutta ja varautumista. Samalla turvataan varautumistyön resurssit.
 - Itäiseen Suomeen luodaan kokonaisturvallisuuden osaamiskeskus Tavoitetila: Tuotamme osaamista ja ratkaisumalleja Suomen ja Euroopan kokonaisturvallisuuteen (mm. ruokatuotanto, hajautettu energiatuotanto, palvelut, logistiikka, terveydenhuolto, viranomaisyhteistyö). Yritystoiminta ja oma varautumisen osaaminen kehittyy.
 - Tulee varmistaa harvaan asutuille alueille rakennetun kriittisen infrastruktuurin riittävä toimintavarmuus kaikissa olosuhteissa. Kansalaisten ja yritystoiminnan kriittistä infrastruktuuria ovat muun muassa toimintavarmat liikenne- ja tietoliikenneverkot sekä sähköverkot, kuten myös kunnossa oleva vesihuoltoinfra. Vesihuollon ja tietyiltä osin liikenneväylien (MUKAAN LUKIEN YKSITYISTIET HARVA-ALUEELLA) toimintavarmuus on kuntien sekä usein pienten paikallisten, osin vapaaehtoisvoimin toimivien, organisaatioiden varassa. Näiden yhteistoiminnan ja osaamisen kehittämiseen on tarpeen osoittaa asiantuntija-apua.
 - Rajakuntayhteistyöverkoston vahvistaminen

Rajakuntayhteistyön tukeminen ja jatkaminen ja rajaseutujen asioiden käsittely koordinoitusti valtioneuvostossa.
- Suurpedot: Haaskaruokinnan rajoittaminen. Haaskalainsäädännön uudistaminen.

Kuntapolitiikka

- Kunta on hyvä työkalu kehittää ja toimia. Varautumisen, elinvoiman ja hyvinvoinnin edistämisen perusyksikkö.
- Yhtenä ratkaisuna kuntatalouden tervehdyttämiseen esitämme, että ensi vuoden alusta lähtien kunnat voisivat viiden vuoden ajan purkaa epäkurantteja rakennuksia, joita ei tarvitsisi merkitä poistoina kunnan tilinpäätökseen. Vaihtoehtona purkuavustus.

Hyvinvointialueet

Hyvinvointialueiden rahoituspohja harvaan asutuissa maakunnissa taattava. Lähipalvelut ja sote-alan työpaikat turvattava myös rajaseudun kunnissa. Ennakkovaikutusten arvioinnin käyttö palveluverkkopäätöksissä. Riittävän rahoituksen turvaaminen.

Saavutettavuus

- Kainuun lentoliikenteen palvelutason ja saavutettavuuden parantaminen.
- Kuhmon lentokenttähanke, tulevaisuuden lentoliikenne osaksi Kainuun ja Itä-Suomen saavutettavuutta. Rahoitus saatava kentän kiitotien kuntoon saattamiseen. Tavoitteena 2020-luvulla toimiva pienlentokenttä ja sähkölentokoneiden yleistymiseen valmistautuminen.
- Elinkeinoelämälle tärkeiden maantieyhteyksien kehittäminen
 - Vt5 keskeiseksi valtakunnalliseksi kehittämiskohteeksi: nopeutta ja sujuvuutta parantavat investoinnit
 - Vt22 yhteysvälin parantamisinvestoinnit ja tieluokituksen muutos (Vartiukseen)
 - Yleisille teille laaditaan yli hallituskausien ulottuva korjausvelkaohjelma, jolla korjausvelkaa pienennetään. Tämä tulee koskea myös alempiasteista tieverkkoa. Yhdysteiden päälysteiden uusimisväli tulee puolittaa 50 vuodesta 25 vuoteen.
 - Tieluokituksia on nostettava siellä, missä se on elinkeinoihin ja liikenneturvallisuuteen perustuen tarkoituksenmukaista. Ilmastomuutoksen vuoksi talvikunnossapidon rahoitusta on lisättävä 20% nykyiseen verrattuna.
 - Maa- ja metsätaloutta, matkailua ja muuta yritystoimintaa tukevan alemman tieverkon kehittämistarpeiden priorisointi, suunnitelmavalmiuden parantaminen ja riittävä rahoitus
 - Hyrynsalmi-Kuhmo-tien kunnostus
- Kainuun rautatieyhteyksien nopeuttaminen
 - 2050-tavoitteena kehärata Nurmekselta-Kuhmoon ja Suomussalmelle ja sieltä Kuusamon kautta Rovaniemelle.
 - Suomen kestävän matkailun 2030 strategiaan sisältyvän yöjunakoikeilun käynnistäminen
- Tietoliikenneyhteyksien ja datapalvelinkeskusten kehittäminen
- Sähkönsiirtohintojen tasapuolisuuden takaaminen koko Suomessa
- Sähkönsiirtoverkkojen ulottaminen itäiseen Suomeen

Tiehankkeiden listaus:

Listataanko muut Kuhmon tärkeät tiehankkeet?

Huomioita ja ideoita kehittämisen työkaluihin ja toimintamalleihin

- Verkostot
 - Itärata ja vitoskäytävä ovat hyviä esimerkkejä verkostomaisista toimintatavoista. Yhdistää ison joukon maakuntia ja saa näkemään kokonaisuuden yhteisenä asiana. Niissä tuotetaan tietoaaineistoa, joka tukee argumentaatiota ja päätöksentekoa.
 - Rajakunnilla on yhteisiä teemoja. Rajakuntien verkostot maakuntarajojen yli ja rahoituksen hakemiseen.
 - Verkostoyhteistyön tulee kuitenkin tuottaa vaikuttavia käytännön toimia: investoinnit, perusparannukset, vaikuttavat yritysklusterit, matkailuketjutuotteet.

- Alueellisten liikennejärjestelmien luominen
 - ➔ Nämä puolestaan tarvitsen yleensä rahoitusta ja tekijät.
- Investoinnit ja rahoitus
 - Tarvitaan julkisia ja yksityisiä investointeja. Investoinnit vaativat rahoitusta. Pääomavaje ratkaistava. Mutta miten?
 - Isot kriittiset investoinnit, soveltuvin paikka itäiseen Suomeen valmiiseen klusteriin ja ympäristöön.
 - Rahoittajien mukana tuleva osaaminen tärkeä lisä alueen osaamispääomaan.
 - Alueelliset pääomarahastot?
 - Voidaanko väljentää harvemmin asutuilla alueilla investointien julkisen tuen kriteerejä? Ryhmäpoikkeusasetus, toimitilat.
 - TEM:in tulee esittää väylävirastolle JTF – (JTM) pilari 3 rahoituksen hakeminen JTF maakuntien alempiasteisen tieverkon kunnossapitoon. Puitelainajärjestely.
- Pilotit ja kokeilut:
 - Opintolainahyvitys.
 - Oppisopimuskoulutuksen koulutuskorvauksen korottaminen itäisen Suomen harvaan asutuissa kunnissa.
 - Itäisessä Suomessa pilotoidaan pk-yritysten muutoskyvykkyyttä TEM:n rahoituksella (25 milj). Panostus yritykselle, joka valitsisi tarpeidensa mukaisesti palvelun toimittavan korkeakoulun. Panostus parantaisi pk-yrityksen kykyä hakea jatkossa BF:n rahoitusta.
 - Englanninkielinen/kansainvälinen päiväkotit ja koulut – starttiavustus OKM ➔ kunnat uskaltaisivat lähteä panostamaan.
 - Lukiokoulutus – KV-opiskelijat ➔ osa kunnista lähtenyt toteuttamaan.